

T I T. VII.

Van Compromisfen.

I N H O U D

1. & 2. *Afleiding en Definitie van 't woord Compromis.*
3. *'t Compromis is alhier, in Conformiteit van het Roomsche Recht, toegelaten.*
4. *By het Land-Recht van Tielre- en Bommelre-weerd word dezen Titul niet gevonden.*

1. *Compromis.* Een bastard woord, afkomstig van het Latynsche *Compromittere*, dat, na den aart van deszelfs zamenstelling, betekend, te zamen of over en weder beloven, in het Nederduitsch *een verblyf* genaamd, *Zie Meijers Woordenschat 2. d.* op 't woord
2. *Compromis.* [Is een onderlinge verbintenis, waar by Parthyen over en weder beloven, en zig verbinden om hunne zaak aan de uitspraak van zekere gekoren mannen, in plaats van het ordinairè Gericht, te submitteren, en in die uitspraak te zullen blyven beruften:]
3. In conformiteit van het Roomsche Recht, is 't alhier ook toegelaten om quaestieuse zaken, op eene andere wyze, als door den ordinairèn Weg van Rechten, te doen decideren, door dezelve by overdragt te stellen aan de uitspraak van perfoonen, die, van hun zelve, geen ordinairis Richters van Parthyen zyn; maar daar toe geautoriseerd en gekoren worden. *Zie S. van Leeuwen R. H. R. 5. B. 9. d. n. 1.* Volgende dus dezen Titul, als een aankleven van de judiciele materie, even als by het *Land-Recht van Veluwen*, eigenaartig
4. op de voorgaande. Dog by het *Land-Recht van Tielre- en Bommelre-weerd* en *Stad-Recht van Bommel*, die anders, in veelen opzigten, met dit Land-Recht over een, komen, is dezelve geomitteerd.]

ART. I.

Men mach fyne faacke compromitteren,
foo wel aen een gelyck, als ongelyck
getal van Perfoonen.

I N H O U D.

1. *Welke Perfoonen Compromitteren kunnen?*
 2. *Wanneer Voogden?*
 3. — 5. *Geen Procureur, Leenman, Prælaat, getrouwde Vrouw &c. zonder qualificatie.*
 6. *Over welke zaken kan gecompromitteerd worden.*
 7. — 9. *Uitzondering van Criminele en Injurie zaaken.*
 10. — — — *Huwelyks zaaken.*
 11. — — — *Leen-zaken.*
 12. *Compromissarien worden verdceld in Arbiters en Arbitrateurs.*
 13. — 15. *Definitie derzelve.*
 16. — 18. *Welke Perfoonen tot Arbiters kunnen genoomen worden.*
 19. *Volgens het Jus Romanum geene Vrouwen.*
 20. *In hoe verre, volgens het Jus Canonicum?*
1. [*Men magh.* Dit is egter alleen van zulke perfoonen te verstaan, die volkomen meesters van hunne zaaken zyn. Dus geene minderjarige, en die voor zodane
 2. worden gehouden. Zelfs mogen geen Voogden de zaaken hunner Pupillen compromitteren, buiten consent des Gerichts. *Schraff. in Comm. ad Jus Velav. Cap. 22.*
 3. *Art. 1. n. 1.* Ten minste niet, wanneer het disput rouleerd over onroerende Goederen van den Pupil, waar toe andere, de noodzakelykheid van het judicieel consent alléén willen bepaald hebben. *Goris ad Jus Velav. Cap. 22. Art. 1. Gl. 1. n. 3.]* Geen Procureur

- reur zonder speciale volmacht; geen Leenman, zonder consent van zyn Leenheer; geen Praelaat over eenig Goed van de Kerk, zonder consent en bewilliging van het Capittel: zie dit een en ander met meerderen, by *Busius ad L. 7. n. 9. in fine de transact.* [Geen Vrouwen, wanneer zy 'er zig door, voor anderen ver-
4. binden. Voet *ad Tit. ff. de Receptis n. 5.* In haare eigene zaaken hebben gehuwde Vrouwen, tot het ingaan van een Compromis, het consent haarer Ehemannen van noden: zelfs acht het *Goris ad Consuet. Velav. Cap. 22. Art. 1. Gl. 1. n. 4.* dienstig, dat eene ongehuwde en meerderjarige Vrouw, in zulk een geval, door eenen daar toe gekoren Momboir geassisteerd word.]
 6. *Zyn zaak.* Compromis kan plaats hebben in alle zaaken, waar over Parthyen vrye macht en dispositie
 7. hebben: Dus zyn hier van uitgesloten, 1° Criminele zaaken, indien Crimineelyk geageerd word, en in 'tgeneraal alle Actien, die uit hoofde van begane delicten, tot het straffen van den delinquant, geinstituteerd worden; waar toe, ten dezen opzichte, al mede gebragt
 8. worden Actien van Injurie, waar by, zoo wel honorable, als profitable Amende geëischt word: zynde by 't Hof van Gelderland den 22. January 1682. verstaan:
 - „ dat onder een generaal Compromis geene Actien van
 - „ Injurie, waar by tot honorable en profitable Amende
 - „ geconcludeerd word, behoren; met herstelling van
 - „ den Aanlegger, in dien staat, waar in hy, voor dato
 - „ van het Compromis geweest was.” *Zie Schraff. ad Consuet. Velav. Cap. 22. Art. 1. Br. van Zutphen*
 9. *Nederl. Pract.* op 't woord *Compromis.* [Maar vermids over misdaden niet alleen *Criminaliter* door den Fiscus, tot het straffen van den delinquant, maar ook *Civilliter*, door de beledigde Parthy, tot reparatie van schade en interesse, kan geageerd worden; zoo is

- ook Voet *ad ff. de Recept. §. 10.* van meening, dat, in voorzeide zaaken, het *pecuniair* belang van den beledigde wel aan de uitspraak van *Arbiters* zou mogen gesteld worden, waar mede Goris instemdt *in Comm. ad Reform. Velav. Cap. 22. Art. 1. Gl. n. 1.* Zie ook Wassen. *Pract. jud. Cap. 26. n. 22.* Dog hier van schynd Schraff. *in Comm. ad Jus Velav. Cap. 22. Art. 1. n. 3.* te verschillen.] 2° Huwelyks zaaken zyn mede van het Compromis uitgesloten, [welke uitzondering oorspronkelyk herkomt uit het *Jus Canonicum*, dat *in Cap. pen. in fin. X. de integr. resitut. matrimoniale* zaaken met Criminele, ten dezen opzichte, gelyk steld.] 3° Ook kunnen geene Leen-zaaken van de Leen-gerichten, waar onder dezelve respectively gehoren, afgetrokken worden, buiten consent van den Leenheer, wiens Jurisdicctie, over dezelve, onder deszelfs patrimonieele Rechten gerekend word. Zie Sande *ad Consuet. Feud. Gelr. Tr. 3. Cap. 1. §. 1. n. 15.* Goris *Advers. Tract. 3. p. 1. Cap. 11. n. 4. 7.* Schraff. *ad Cons. Velav. Cap. 22. Art. 1. n. 2.*
12. [*Compromitteren.* Gelyk het den aardt der zaaken, waar over Parthyen onëens zyn, vorderen kan, dat scheidsmannen meerder, 't zy het stipte recht in allen deelen, 't zy de redelykheid en billykheid over 't geheel, in 't oog moeten houden, en ook de inhoud van het Compromis aan dezelve meerder of minder macht tot het laatste geven kan; zo maken ook de Rechtsgeleerden, ten dien opzichten, onderscheid tusschen *Arbiters* (Keur-rechters) of *Arbitratores* (goede mannen.) *Arbiters* zyn de geene, die in de twist-zaaken van Parthyen gehouden zyn na de judiciele ordre te doen procederen, en dezelve, by vonnis, te uitten. Wassen. *Pract. Not. Cap. 15. n. 3.* Damh. *Pract. Civ. Cap. 203.* En deze zyn het, die alhier eigentlyk alleen worden bedoeld. *Arbitrateurs* zyn Middelaars, welke

- welke na Hun best verftand en goeddunken, zonder eenige manier van Rechtspleging, oordeelen en de parthyen, zonder een naauwkeurig opzicht op het ftrikfte recht, minnelyk van elkanderen helpen: over het onderscheid van welke, en wat daar omtrent al te observeren is en plaats heeft, naauwkeurig gehandeld is, by S. van Leeuwen *R. H. R. 5. B. 9 d.* en Waffsen.
15. *Pract. jud. Cap. 26. n. 17. et seq.* De laafte komen in de gemeene Rechten, wel niet onder die benaaming van *Arbitratores* voor, maar zyn 'er egter in de zaak zelve bekend: en wel met dit onderscheid, dat derzelver uitspraak *Reductie* onderhevig was, maar niet die der eerste *L. 76. ff. pro socio*. Vergelyk *L. 77. 78. en 79. ibid. L. 69. §. 4. ff. de jure dotium, §. 1. Inst. de Em. et §. 1. Inst. de locat.* Zie ook Sande *Decif. lib. 1. Tit. 14. def. 1. Goris Advers. Tr. 3. p. 1. Cap. 11. n. 4.*]
16. [*Getal van perfoonen.* Tot *Arbiters* kunnen genomen worden alle die Richters kunnen zyn; zelfs mag men uit de ordinaire Gerichten Leeden tot *Compromissarien* verkiezen, het geen, ftrydende met het Romeinsche Recht in *L. 9. §. 2. ff. de Recept.*, ingevolge het *Jus Canonicum in Cap. 7. §. 10. X. de arbitr.*, in de Praetyk is aangenomen; zie Damh. *loc. cit. Cap. 203. & 206.* Waffsen. *Pract. Not. dict. Cap. 15. n. 17.* en vergelyk Huber in *Eunomia Romana pag. 214.*]
17. En wyl de *Compromissarien*, met onderling goedvinden van parthyen, gekoren worden, zo zouden ook vrienden van parthyen, ja zelfs een Zoon, in de zaak van zyn Vader, tot *Arbiter* gekoren mogen worden,
18. volgens *L. 6. ff. de Recept.* Een *Compromis* zoude ook effect hebben, al waaren onder 'de gekoren *Arbiters* perfoonen, die niet zeer ter goeder naam en faam ftonden; dewyl het *Arbitrage* geen *Officium publicum* is *L. 7. ff. eod.*, maar, ingevolge verdrag tuffchen parthyen,

thyen, word gekozen; op welke manier ieder omtrent zyne zaaken kan handelen na zyn welgevallen. *L. 21. C. Mandati.* Hier van het spreekwoord: *met accoord*
 19. *gaat een man uit zyn goed.* Aan Vrouws-perzoo-
 nen konde egrer, volgens het *Jus Romanum in Leg.*
fin. Cod. de Recept. Arbitr. niet gecompromitteerd
 20. worden; maar by het *Jus Canonicum*, worden dezelve
 aangenomen, zoo ze patrimonieele Jurisdicctie bezit-
 ten; *Cap. 4. X. de Arbitr. Bronkh. ad L. 2. ff. de*
R. j. Bus. ad L. 32. ff. de Recept. Groenew. ad d.
L. fin. Cod.

A R T. II.

Edoch, in cas van een gelyk getal van Arbiters, of Compromissarien, derzelve gevoelens niet over een quamen, ende tegens malkanderen staecken, soo zyn deselve gehouden by verkiesinge, of by lotinge eenen Super-Arbiter tot haar te nemen.

I N H O U D.

1. Onder Arbiters heeft overstemming plaats.
2. Jure Romano konden partbyen van 't Compromis afgaan, als de stemmen der Arbiters staecken.
3. Het Jus Canonicum en de Gewoonte autoriseerd Arbiters tot 't kiezen van een Super Arbiter.
4. Dog niet tot 't wedervervullen der plaats van eenen afgesorven Arbiter.
5. Land-Recht van Over-Iffel daar omtrent.

1. Tegens

1. *Tegens malkanderen ſtaecken.* Want met de meerderheid word anders geconcludeerd, als te zien in *L. 17. §. ult. et L. 17. V. 3. ff. de Recept.* Dog volgens het *Land-Recht van Over-Yffel l. d. 18. Tit. I. Art.* moet 'er een ongelyk getal gekoren worden.
2. [*Zyn dezelve gehouden.* Volgens het gemeene Recht waren parthyen niet langer aan 't Compromis gehouden, wanneer de ſtemmen der Arbiters tegens malkanderen ſtaecken. *L. 27. §. 3. ff. de Recept.* Zoo ze egter verkoren 'er by te blyven, konde de *Gerichts-Officier* de gekozen *Scheidsmannen*, eenen derden, tot *Super-Arbiter* doen verkiezen. *L. 17. §. 6. eod. Con-fer. Huber Eunom. Rom. ad. d. L. p. 215.* Dog het *Jus Canonicum in Cap. 61. X. de Appellat.* aan *Arbiters*, wier gevoelens verſchillen, de magt verleend hebbende, eenen derden te verkiezen, ten einde aldus eene meerderheid van ſtemmen onder dezelve zoude kunnen plaats hebben.] Is het ook zeer algemeen in uſantie gekomen, dat deze macht tot het verkiezen van een *Super-Arbiter*, of ſchoon dezelve niet ſpeciaal by 't Compromis was uitgedrukt, egter geoordeeld word, ſtilzwygende aan *Compromiffarien* te zyn verleend, ten einde de ſtrydige zaak niet ongedecideerd blyve, als voor 't Hof van Gelderland verſtaan is in zaake van *Anna Johanna Hadwich van Eck*, *Wed. Hammius contra* de *Erfgenaamen Blanken* den 8. October 1703., en dit is conform de *Leere van Groenewegen en Faber* geallegeerd by *Waffen. Pract. jud. p. 339.*
4. *Een Super Arbiter.* Als een van de *Compromiffarien* kooft te ſterven, dan kunnen egter de overige geen en anderen kiezen, maar is het Compromis uit, ten waare anders by hetzelfde was bepaald: zelfs konnen parthyen niet gedwongen worden, eenen anderen *Arbiter* in de plaats van den overledenen te ſtellen. Voet

5. *in Comm. ad L. 40. ff. de recept. Arbitr.* [Het geen egter anders gestatueerd is by het *Land-Recht van Over-Iffel Tit. 19.*; alwaar parthyen gehouden zyn, binnen veertien dagen, na het afsterven van één der Compromissarien eenen anderen te kiezen, of dat zulks anders, op verzoek van ééne parthy, by den Drost geschieden zal.]

A R T. III.

Ook kunnen de Compromissarien, die eenige saacken hebben aangenomen, ende sonder erheffelyke reden weygerig of suy-migh zyn haar uytpraak te doen, daer toe met Recht gedwongen worden.

I N H O U D.

1. *Wanneer de macht van Arbiters ophoud.*
2. & 3. *Hoe Compromissarien tot het doen van uitspraak kunnen gedwongen worden.*
1. [Aangenomen hebben. De macht van *Arbiters* cesseerd, 1° by aldien parthyen wederzyds daar van afgaan. 2° Door expiratie van de tyd aan de *Arbiters* tot het doen der uitspraak vergund. Zie Mr. T. Boey *Woorde-tolk* op 't woord *Compromis*. 3° Door Insolventie van één der *Arbiters*. 4° Door verregaande parthydigheid en meer andere redenen te zien by Damh. *loc. cit.* Cap. 211. Merula *lib. 1. Tit. 7. Cap. 1. n. 4.*]

2. [Er]

2. [*Erbeffelyke redenen.* Zie hier over Goris *ad Reformat. Vel. Cap. 22. Art. 2. gloss. 1. n. 3.* & Voet *ad ff. de Recept. n. 21. et seq.*]
3. [*Met recht.* Volgens *Rechten van het Over-Quartier 5. d. 16. Tit. §. 5. Art. 1.*, als mede *Over-Yffel 1. d. Tit. 18. Art. 2.*, behoord het, tot het *Officium Fisci*, omme *Arbiters*, die een zaak eens aangenomen hebben, en naarmaals weigerig zyn, daar van, uitspraak te doen, ten verzoeke van parthyen of één derzelve, daar toe te noodzaken; 'tgeen ook Goris *in Comm. ad Reform. Velav. Cap. 22. Art. 2. gl. 1. n. 1.*, ten opzichte van Veluwe, aldus schynd te begrypen: dog, daar omtrent by dit Landrecht niets bepaald zynde, schynd veel eer uit de woorden van den text te moeten worden opgemaakt, dat parthyen zelfs, in zulk een cas, *Compromissarien*, tot het uitbrengen hunner *Sententie*, door den ordinairen weg van *Rechten*, voor hunnen *Competenten Richter*, zouden moeten aanspreken.]]

A R T. IV.

De *Compromissarien*, ten zy het *Compromis* anders mede brengt, hebben macht de saacke voor haar mondelyck te doen bepleyten, ende daer op *de plano* recht te doen, of *Parthyen* te wyfen tot schryven, de termynen te reguleren, ook *peremptoire* termynen te stellen, ende *in contumaciam* op de ingekomene stucken *Recht* te doen.

I N H O U D

1. *Wie erkennen kan, of een zaak onder 't Compromis behoord, of niet.*
 2. *Compromissarien moeten zekere form van Rechtspleging doen observeren.*
 3. ————— kunnen ook in de kosten condemneren.
 4. *Voorbeelden van Aldens van Compromis.*
-
1. *Anders mede brengt.* Compromissen zyn *stricti juris*, en kunnen de *Arbiters* over zulks zig geen verdere kennis aanmatigen, als van het geene, en in zulke maniere, by 't Compromis staat uitgedrukt. *L. 32. §. 15. ff. de Recept. Merula lib. 1. Tit. 7. Cap. 1. n. 1. Carpz. lib. 3. resp. 113. n. 6. et resp. 103. n. 17. id. Process. jur. Tit. 17. Art. 4. n. 54.* Dus kunnen dezelve ook niet erkennen over de quaestie, of de zaak onder 't Compromis behoord, (*an sua sit jurisdictio*) maar moet zulks, by 't ordinaire Gericht worden uitgemaakt. *Schraff. ad Reform. Velav. Cap. 22. ad Rubr. n. 2.*
 2. [*Hebben macht om — of.* Conform de Rechten van het *Over-Quartier loc. cit. n. 2. van Veluw. Tit. 22. Art. 1. Harderw. 2. d. 14. Cap. 5. Art.* En dus moet dan egter altyd een zekere form geobserveerd worden, 't geen ook] over een komt met het Romeinsche Recht, waar by Compromissen aan Gerichten, ten dien opzigten, gelykformig gemaakt zyn. *L. 1 ff. de Recept. Lauterb. in Comp. jur. Tit. de Recept*
 3. *Ook peremptoire termynen te stellen.* Het is niet raadzaam dat *Arbiters* veel uitsfel verleenen, dewyl dit zoude aanlopen tegen het oogmerk, waar toe de Compromissen zyn geintroduceerd, namentlyk dat de Processen

ceffen verkort en de kosten verminderd worden. *L. 1. §. 3. L. 37. ff. de Recept. Berlich p. 1. Concl. 4. n. 1. Carpz. p. 1. Const. 1. def. 9.*

In Contumaciam. Dit is anders volgens het Romeinsche Recht een quaestie, waar van te zien *Busius ad L. 39. ff. de Recept.*

4. [*Recht te doen.* De Arbiters zyn in 't gemeen gehouden zig, in het decideren, te gedragen, even als zodane Rechters zouden doen, waar voor de zaak na haaren aart gehoorde, inval dezelve ter hunner cognitie gebragt was: terwyl ze byna in alles met Richters egaal gesteld worden. *Damh. loc. cit. Cap. 203. 209. 210.* Dog moeten zig striptelyk gedragen na den macht Hun gegeven, zonder dezelve te overtreden. *L. 13. §. 2. ff. de Recept.* Het zy dat in de Acte van Compromis bepaald is, dat zy, na scherpheid van Rechten, of, na recht, reden en billykheid moeten oordeelen; want zomtyds moet in zaaken, zonder het strikste recht te gebruiken, *de bono et aequo* worden erkend: gemeenlyk egter worden de kosten gecompenseerd, om dat Parthyen, door het ingaan van 't Compromis, niet schynen elkanderen door langwylige Procedures te willen matten, en dus geen *animus vexandi* in hun gepræfumeerd word; hoewel Arbiters ook in de kosten condemneren kunnen. *Damh. loc. cit. Cap. 210.*]

[Een in ordre geschikt Compromis moet dan bevatten, 1° De perzoonen tusschen dewelke quaestie ontstaan is. 2° Duidelyke omschryving van de zaak, die gecompromitteerd word. 3° Wie Compromissarien zullen zyn. 4° De macht die aan Compromissarien word gegeven. En is gemeenlyk van zoortgelyken Inhoud.]

Speciaal

Speciaal Compromis.

[" Alzo A. by handschrift van den aange-
 „ nomen, en beloofd heeft aan B. alle vierendeel jaars
 „ te zullen betalen, eene somme van ten
 „ einde daar door te voldoen aan 't Testament van C.,
 „ waar by besproken was, dat gezeide B. zo lange uit
 „ zynen nagelaten Boedel zodu worden gealimenteerd,
 „ tot dat aan hem, op de een of andere wyze, een
 „ behoorlyk bestaan van ten minsten gl. 'sjaars,
 „ zoude bezorgd zyn.

„ Dat vervolgens gebeurd is, dat A. devoiren aan-
 „ gewend, en eene bediening voor B. bekomen heeft,
 „ die egter zoo veel 'sjaars niet komt te renderen,
 „ als by 't voorz. Testament besproken is, sustineren-
 „ de A., dat B. gehouden is, die aan te nemen, en dat
 „ hy kan volstaan met 's jaarlyks aan B. het mindere
 „ te suppleren. En B. daar tegens, dat hy ongehou-
 „ den is, 't zelve Ampt of Bediening aan te
 „ nemen.

„ Dat Parthyen daar over in dispuut zynde, en voor-
 „ ziende, dat, wanneer die quaestie door den ordinai-
 „ ren weg van Rechten zal worden gedetermineerd,
 „ zulks niet min kostbaar, dan langduurig lopen kan,
 „ en in tusschen hetzelve Ampt zoo lange niet kan
 „ ledig blyven; zoo is tusschen gezeide A. ter eenre
 „ en B. ter andere zyde geconvenieerd, zulks doende
 „ by deze. Dat het voorz. different door Contrahen-
 „ ten zal worden gecompromitteerd en overgegeven,
 „ zoo als geschied by dezen, aan de decisie en uit-
 „ spraak van de Heeren N. & N., als Compromisfä-
 „ rien, aan dewelke overgelaten word om zodane ma-
 „ nier van procederen aan Parthyen voor te schryven,
 „ als het raadzaamst oordeelen zullen. Dat, by zö ver-
 „ re voorz. Heeren Compromisfärien mogten discrepe-
 „ ren, in zoo een cas aan Hun de volle macht gelaten
 „ word,

„ word, een derden, als mede Compromisfariis, te assu-
 „ meren, en, met asumptie van denzelven, tot eene fi-
 „ nale decisie te procederen, uitterlyk binnen veertien
 „ dagen, na dat deze zaak in staat van wyzen zal wor-
 „ den gebragt. Dat de decisie, 't zy met of zonder
 „ asumptie van een derden te doen, zal gehouden
 „ worden voor een Sententie by het hoogste ressort
 „ van Justitie gewezen, ten zulken effecten, dat Con-
 „ trahenten zig, na den inhoud van dien, allerdings zul-
 „ len moeten gedragen, en daar aan voldoen, zonder
 „ van dezelve, 't zy by wegen van reformatie, reaudi-
 „ tie of revisie, of op eenige andere wyze, tot eenige
 „ andere Rechts-banken, Hoven van Justitie, of ande-
 „ re Richters of Collegien te zullen kunnen provoce-
 „ ren, als renuntierende zy Compromittenten expressie
 „ van alle verdere Provocatie by deze. En worden
 „ voorn. Heeren, Compromisfarien verzogt dit Com-
 „ promis, op den voet als daar by vermeld, *salvo sala-*
 „ *rio* te accepteren, en hetzelfde ten dien fine mede te
 „ tekenen, zoo als de Compromittenten deze, onder
 „ verband en belofte van dit geconvenieerde allerdings
 „ te zullen nakomen, onder reanuntiatie van alle ex-
 „ ceptien eigenhandig betekend hebben.
 „ Actum &c.' ' ?

Een ander Generaal.

[„ Aldewyl door overlyden van A., tusschen des-
 „ zelfs Erfgenaamen, met naamen B. C. D. en E., zal
 „ behoren te worden geprocedeerd, tot schifting,
 „ scheidung en deeling van gemelden Boedel, en zig
 „ deswegen onder Hun op doen verscheidene dispu-
 „ ten, die zy voorzien, dat by onderlinge schikking
 „ niet zullen kunnen worden ontruimd, en dus trainis-
 „ sement aan die verdeeling toebrengen; zo is 't, dat
 „ zy, om alle twist, oneenigheid en langwylige Pro-
 „ cessen,

„ cessen, die daar uit zouden kunnen ontstaan, voor te
 „ komen, in het vriendelyke en, tot conservatie van
 „ rust en vrede, met elkanderen zyn geconvenieerd,
 „ en overeen gekomen om alle de quaestien en ver-
 „ schillen, by het verdeelen van voorgemelde Boedel
 „ zig zullende opdoen, van wat aart en natuur, die
 „ ook mogen wezen, en dus al het geene den gezei-
 „ den Boedel, en verdeling van dien, eenigfints zal
 „ concerneren, daar onder ook speciaal gerekend de
 „ disputeren, zoo over de verdeling der Ryksche Goe-
 „ deren, welke zig in voorz. Boedel bevinden, zullen
 „ ontstaan, en welke eerstgem. Contrahent vermeend
 „ aan hem afzonderlyk te competeren, ook het op-
 „ maken en liquideren van openstaande Rekeningen,
 „ en wat verders diesaangaande voorvallen, en Contra-
 „ henten, met opzigt tot dien Boedel, concerneren
 „ mogte, geene van dien uitgezonderd, zullen wor-
 „ den gecompromitteerd en overgelaten aan de decisie
 „ en uitspraak van de Heeren F. G. H. en J. in dezer
 „ voegen: Dat, om de Heeren Compromissarien be-
 „ hoorlyk te instrueren en in staat te stellen, ieder der
 „ Contrahenten, peremptoir binnen agt dagen na onder;
 „ tekening dezes, deszelvs sustenue by schriftelyke
 „ Memorie vervatten, daar by conclusie nemen, en
 „ alle Documenten ter justificatie nodig, daar by an-
 „ nexeren; voorts dezelve Memorie *cum Documentis*
 „ onder *recipis in originali* zullen overgaan in handen
 „ van Parthyen, tegen wie dezelve resp. zyn ingediend,
 „ die dan gehouden zyn zullen, binnen gelyken agt
 „ dagen na ontvang derzelver te dienen van solutie,
 „ na inkomen van welke Heeren Compromissarien de-
 „ zelve examineren, en zoo nodig Parthyen verder
 „ mondeling horen, of zodane verdere manier van
 „ schryven praescriberen zullen, als zullen oordeelen
 „ te behoren. Zullende die geene, welke nalaat te
 „ dienen van Memorie of solutie daar van, en van het
 „ indie-

„ indienen van alle verdere Schriftuuren zyn verfteken.
„ Dat die voorz. Memorien en solutien dus ingeko-
„ men, of de een of ander van het indienen derzelve
„ verftoken zynde, de voorn. Heeren Compromisfa-
„ rien, uiterlyk binnen veertien dagen daar na, de diffe-
„ renten ten definitive, zullen decideren. Gevende
„ Compromittenten aan de Heeren Compromisfarien
„ volkomen macht, niet alleen om, in cas van ftaking
„ der ftemmen van twee tegens twee, een *Super Ar-*
„ *biter* tot hun te neemen, maar ook, inval onver-
„ hoptlyk een of twee van de Arbiters kwamen te
„ overlyden, of anders, wegens ziekte of andere wet-
„ tige verhindering, niet konden vaceren tot het exami-
„ neren van stukken en uitspreeken der voorz. quaë-
„ ftien, met de twee of drie overige tot finale decifie
„ te konnen procederen en te erkennen, zoo als zy na
„ Rechten, Wetten en Coflumen zullen oordeelen te
„ behoren: gelyk zy ook zullen mogen doen, inge-
„ vallen een of twee, na andermaal, tot het examine-
„ ren der stukken en uitbrengen van zyn gevoelen te
„ zyn aangezagt, zonder wettige oorzaak of verzoek
„ van uitsfel, niet kwam te compareren, maar verder
„ zuimachtig te blyven. Zynde mede geftipuleerd en
„ vaft gefield, dat zoo eenige van de Parthyen com-
„ promittenten kwamen te overlyden, de Heeren Com-
„ promisfarien des niet te min zullen mogen voortva-
„ ren, en de quaëftien by finale uitspraak, decideren,
„ en dat des overledens Erfgenaamen gehouden zullen
„ zyn, dezelve uitspraak alzo na te komen, als of
„ zy zelve gecompromitteerd en zig verbonden had-
„ den; waar toe Parthyen, by dezen, Hun en Hunne
„ Erfgenaamen op het kragtigfte verbinden, ten effeëte
„ om dezelve uitspraak te zullen houden, als eene
„ Sententie by het hoogfte reffort van Justitie ergaan,
„ en zig ftiptelyk daar na te zullen gedragen zonder
„ van dezelve by wegen van Appel, reductie, revifie,
„ of

„ of op eenige andere wyze, tot eenige andere Rich-
 „ ters of Collegien te zullen kunnen provoceren,
 „ als renunterende Compromittenten van alle verdere
 „ provocatie by deze. En worden de voorn. Heeren
 „ Compromissarïen verzogt dit Compromis, invoegen
 „ voorz., *salvo salario*, te accepteren, en hetzelfde ten
 „ dien einde mede te tekenen, zoo als Compromitten-
 „ ten deze, onder renuntiatie van alle exceptien, eigen-
 „ handig betekend hebben den ”]

A R T. V.

Als de Compromissarïen met hare uyt spraak
 gevat zyn, soo staat het in derselver keur
 ende macht beyde Parthyen op seeckeren
 dagh ende plaatse te verschryven, om
 hare uyt spraake aan te hooren, of aan
 yder parthye tot voorkominge van kos-
 ten die by haar beteekende uyt spraake
 toe te senden.

I N H O U D.

1. *De geformeerde uitspraak, kan door Arbiters niet veran-
 derd worden.*
2. *Arbiters moeten, volgens 't Romeinsche Recht, alle, by het
 oplezen der Uitspraak, tegenwoordig zyn.*
3. *Anders, volgens 't Jus Canonicum.*
4. 5. *Practyk deswegen.*
6. *'t Romeinsche Recht vereyscht presentie van Parthyen.*
7. *Het Land-Recht van Veluwe segts Citasie derzelver.*
8. *Hoe alhier de uitspraken gemeenlyk geschieden.*

1. [*Gevat*

1. [Gevat zyn. Als *Arbiters* de uitspraak, het zy eenstemmig, het zy by meerderheid, geformeerd hebben, kunnen zy dezelve niet veranderen of reformeren. *L.*
2. 19. *in fin. et L. 20. eod. Tit.*] En volgens *L. 17. §. ult. et L. 18. ff. de recept.* moesten alle de *Compromissarij*, by het uitlezen van de uitspraak, tegenwoordig zyn. [Ten waare by het *Compromis* anders was gedisponeerd. *L. 32. §. 13. ibid.*] Zie *Carpz. p. 1. Const. 1. def. 14. Mev. p. 4. dec. 152. Brunnem. ad*
3. *L. 17. ff. de recept. n. 7.* [Het *Jus Canonicum* daar en tegen *in Capit. ult. de Arbitris n. 6.* geeft aan twee der *Arbiters*, by absentie van den derden, die behoorlyk is geroepen, en, zonder wettige redenen uitblyft, de volle macht om de zaak te examineren en by
4. uitspraak te besliffen: Op veele plaatzen word dit laatste ook zoo in de *Practyk* geobserveerd, waar omtrent kan nagezien worden *Groen. ad dict. L. 17. de Recept. Wassen. Pract. jud. Cap. 26. n. 18. van Leeuw. Cens. for. part. 2. l. 1. Cap. 17. n. 9.* Dog ten opzigte van *Veluwe* zyn *Schraff. in Comm. ad Jus Velav. Cap. 22. Art. 2. n. 1. & Goris ibid. Gloss. 1. n. 4.* van gedagten, dat daar omtrent het *Romynsche Recht* zoude moeten gevolgd, en de uitblyvende *Arbiters*, niet flegts geciteerd, maar door middel en *Rechtens*, tot het doen van uitspraak, genoodzaakt moeten worden.]
6. *Derzelver keur.* Volgens het *Romeinsche Recht* moesten *Arbiters*, in tegenwoordigheid der parthyen, uitspraak doen, anderzints was hunne sententie van onwaarde. [Dog de uitblyvende parthy verbeurde egter de poene by 't *Compromis* bedongen.] *L. 27. §. 4. ff. de Recept. Confer. L. 21. §. 9. eod.* [Het *Land-R. van Veluw. Cap. 22. Art. 2.* Conform *Land-R. van Over-Yffel Tit. 18. Art. 6. beveeld* ook dat parthyen zullen verschreven worden, om de uitspraak aan te hooren, dog met de *Clauful*, "zy kwamen of kwamen niet, dat

„ de uitspraak niet des te wyniger oiren voortgang
„ zal gewinnen.] ”

[*Aan te boren.* Volgens het *Land-R. van Over-*
zffel Tit. 18. Art. 6. moeten Compromissarien, de uit-
spraak, als zy ze by geschrift vervat hebben, *zelus per-*
zoonlyk doen.]

8. [*Betekende uitspraak toezenden.* Het geen thans
byna altoos geschied, en worden 'er dan zoo veele ge-
lykluidende uitspraaken, door Compromissarien onder-
tekend, als 'er parthyen zyn; dog zoo de uitspraak,
op verschryving of aankondiging aan parthyen, om de-
zelve te komen aanhoren, geschied, verkiezen Arbiters,
zodane plaats, tot het doen der uitspraak, als goedvin-
den; en moet aan parthyen dan, op hunne requisitie en
kosten, copie der uitspraak worden meede gedeeld.]

A R T. VI.

Alle wettelyk ingegaane Compromissen, 't
zy dat daer inne eenige pœne bedongen
is, of niet, zyn van die kracht, dat ge-
ne der Parthyen in weerwil van de andere
daar van kan afwycken, soo dat de gene,
die naar het ingegane Compromis den an-
deren elders in Rechten riep, soude kon-
nen bejegend worden met d' *Exceptie li-*
tispententiæ.

I N H O U D.

1. *Wettelyk Compromis.*
2. *Volgens 't Romynsche Recht, waaren Arbiters niet verpligt uitspraak te doen, als 'er geen pæne bedongen was.*
3. *Egter konden dezelve decideren; en effect van dien.*
4. *Verandering by dit Land-Recht.*
5. *Compromissen induceerden, na de gemeene Rechten, geen litispendentie.*
6. *Dog wel, volgens onze oude Lands-wetten.*

1. [*Wettelyk.* Het zy die Gerichteelyk of ongerichteelyk gepasseerd zyn. *Land-R. van Veluwe Cap. 22. Art. 5.*, als maar in dezelve geobferveerd is, al het geen na Rechten vereischt word; want het Compromis aan eenig defect laborerende zoude nul zyn. *Zie Mr. T. Boey Woorden-toolk op 't woord Compromis.*]

2. [*Pæne bedongen.* By het Romynsche Recht konden *Arbiters* niet genoodzaakt worden uitspraak te doen, wanneer Compromittenten niet wederzyds eene *pæne* bedongen hadden, van den geenen, die de uitspraak der *Arbiters* niet zoude nakomen. *L. 11. §. pen. & ult. de Recept.* Maar zoo dezelve des niet te min decideerden, was hunne sententie evenswel van kragt, en konde de Succumbant aangesproken worden, tot præstatie van schaden en interessen, wegens het niet nakomen der arbitrale uitspraak. *L. 27. §. ult. ibid.*] Dit onderscheide egter is by dit Land-Recht weggenomen; zelfs word een Compromis, waar by geen *pæne* bedongen is, van meer kragt geoordeeld, dan een *poenaal* Compromis, vermids daar mede dit inconvenient verknogt zoude zyn, dat één parthy de boete betalende, van 't zelve zou kunnen afgaan, ten waare daar by uitdrukkelyk anders was gestatueerd. *Stryck. in us. mod. ff. Tit. de Recept. n. 8.*

5. *Litispēdentie*. En hier in zyn de Compromiffen hedendaags van meerder kragt, als ze, na de gemeene Rechten, zouden zyn, waar by dezelve geen *litispēdentie* induceerden. *L. 30. in fin. ff. de Recept.* Zie
6. Gail. 1. *Obs.* 141. n. 3. Dog volgens Goris *Advers. Tr.* 3. §. 5. n. 3. is reeds in 1538. by de Heeren Sraaten dezer Provincie verstaan, dat litigerende parthyen, wanneer ze over de quaestieuse zaak gecompromitteerd hadden, tot *Arbiters* moeten gerenvoyeerd worden; en gelyke judicaten van den Hove Provinciaal en 't Schepen-gericht van Arnhem allegeerd Schraff. *in Comm. ad Jus Velav. Cap. 22. ad Rubr. n. 1.*: welke *litispēdentie* aanstonds geintroduceerd en *præventie* gemaakt word, zoo dra parthyen het *Compromis* getekend hebben. Zie Pronck *Opmerkingen over het Land-R. van Veluwe ad eund. Tit. pag. 77.*, waar uit dan ook volgd, dat hedendaags *Attentaten* tegen een *Compromis* kunnen begaan worden. Schraff. *dict. loc. Guid. Papon. quest. 115.*

A R T. VII.

De Compromiffen fullen d' Erfgenamen van de Compromittenten niet verbinden, ten ware 't selve by de acte van 't Compromis bedongen was.

I N H O U D.

1. Redenen, waarom een Compromis tot de Erfgenamen niet overgaat.
2. & 3. Hoe in contrarien val, 't verband moet geschieden.

1. [*Erf*

1. [*Erfgenamen.* Dit is conform de *L. 27. §. 1. ff. de Recept.*] De reden hier van kan zyn, dat een *Compromis* geconfidereerd moet worden, als een *vrywillig bevel*, het welk nog onverrigt is, en waar op den Bevelgever komt te sterven, en dienvolgens de aangenomen last komt te cesser. *Damh. Pract. Civ. Cap. 211.*
2. *Bedongen was.* By voorbeeld: wanneer parthyen Hun in 't *Compromis* verbinden *voor hun en hunne Erfgenaamen*, die dan het *factum* van den overledenen moeten praesteren. *Holl. Consult. 3. d. Conf. 104. & 4.*
3. *d. Conf. 17.* Dog zulks zoude, ten opzigte van byderzyds *Erfgenaamen* gelykelyk moeten geschieden; want zoo de *Erfgenaamen* van de ééne parthy alleen daar toe by 't *Compromis* verplicht waren, zoude zulks geen effect doen, maar het *Compromis* evenswel vernietigt worden, door doode van één der parthyen. *L. 49. §. 2. ff. de Recept.*

A R T. VIII.

Oock zyn alle Uitspraaken by *Compromisfariën* gedaen van fulken kracht als *Sententien*, dewelcke in kracht van gewysde ergaan zyn, soo dat deselve geen *Appel* of *Reductie* onderworpen zyn, ten waare *Parthyen* het *Appel* of *Reductie* sich voorhouden hadden, gelyck dan oock de *Officieren* gehouden fullen zyn dezelve ter *Executie* te stellen als *Sententien* by de *Gerichten* gewesen.

I N H O U D.

1. & 2. *Uitspraken van Arbiters worden Lauda genaamd, en derivatten van dat woord.*
3. & 4. *Wanneer reductie plaats heeft.*
5. — 7. *Waar ter plaatse reductie moet geëist worden, en onderscheidene gevoelens deswegens.*
8. *Compromissoriale uitspraak word als een Transactie geacht.*
9. — 11. *Binnen welke tyd reductie kan geëist worden.*
12. *Hoe daar in te procederen.*
13. — 17. *Door welke Officieren de executie moet gedirigeerd worden, en redenen van dien.*
18. *In welke gevallen een Officier de executie wygeren kan.*
19. *Na verloop van welke tyd de executie, door den Officier, eerst mag verleend worden.*
20. *Interpretatie van de uitspraak staat aan Arbiters.*

1. *Als Sententien.* De Sententien van Arbiters worden *Lauda* genoemd. Grotius, volgens het getuigenis van Struvius in *Exerc. 8. thes. 102.* heeft dit afgeleid van twee Gottische woorden, *Lau*, Wet en *Dohm*, Vonnis. Zoo dat *Laudum* zou betekenen een wettig of regtmattig Vonnis. *add. Voss. de Vit. latin. sermon.*
2. *in hac voc.* Maar Carolus du Fresne in *suo Glossario* oordeeld, dat het woord *Laudum* moet afgeleid worden, van *Laudando*, *quod scriptoribus infimae latinitatis denotat*, approbare, consentire, concedere. *Hinc apud eosdem Laudare et arbitrari synonymice accipiuntur. adde Alciat. parerg. lib. 1. Cap. 45. Cujac. ad lib. 2. Feudor. Tit. 20. Turneb. 14. ad- versar. 12. Mercatores in Germania sententiam arbitrorum appellant das parere, quoniam ei tenentur parere, qui per compromissum in eam consensere.* In Holland hebben de uitspraaken van *Arbiters* of goede mannen geen kragt van gewysde, maar geven slegts eene

eene personele actie, welke dan eerst ter executie kan gelegd worden, wanneer den Richter, na verhoor van parthyen, de executie gedecerneerd heeft. Groenew. *de L. L. abrogat. ad L. 5. Cod. de Recept. S.* van Leeuwen *op de manier van procederen in de Steden en platten Lande Art. 7.*

3. [*Geen Appel of Reductie.* Het welk egter limitatie lydt in het cas, wanneer *Arbiters* niet ter goeder trouw waren te werk gegaan. Schraff. *ad Jus Velav. Cap. 22. Art. 6. n. 4. et seq.* Zelfs wil Goris *ibid. Gloss. 4. n. 4.*
4. dat eene merkelyke laesie, genoegzamen grond zou geven tot het eischen van *reductie*, vermids daar door een vermoeden van kwaade trouw tegen *Arbiters* zoude zyn
5. ontstaan. Dog de vraag is, waar deze *reductie* in 't voorbeschreven geval, ofte wanneer parthyen zig dezelve hadden voorbehouden, moet gezogt worden? Bar-
6. boza *in Thes. loc. Comm. voc. REDUCTIO n. 2.* en Sande *Decis. Fris. lib. 1. Tit. 14.* geven daar omtrent verschillende gevoelens der Rechtsgeleerden op, waar van het allergemeenst aangenomen is, dat geen, waar
7. voor zig ook Schraff. *loc. alleg.* verklaard, 't welk de erkenenis over de *reductie* aan dien Richter geeft, die ter eerster instantie zoude hebben moeten erkennen, wanneer de Aanlegger zyn parthy in Rechten betrokken had. Vergelyk Voet *ad ff. de Recept. n. 27.* Groenew. *ad L. 1. Cod. de Recept. n. 7.* Mynsing *Obs.*
8. *Cent. 2. obs. 61.* Gevende deze laatste daar van voor reden: dat de *Compromissoriale* uitspraak moet aangezien worden, als een soort van *transactie*; en het eischen van *reductie* dus zoude zyn, zig te verzetten tegen
9. eens eene ergane *transactie*. Wat den tyd, binnen welke *reductie* kan geëischt worden, aangaat, hetzelfde kan geschieden binnen tien dagen, met dat effect, dat dan inmiddels de executie der sententie zoude blyven
10. gesurcheerd. Sande *loc. alleg. def. 3. et 4.* Terwyl Voet

Voet *loc. cit.* n. 25. en Groenew. *dict. loc. n. 2.* egter meenen, dat ook nog binnen den termyn van revisie, *reductie* van Compromissoriale uitspraken zou toegelaten zyn, zóó egter, dat als dan de Sententie der *Arbiters* inmiddels, als in cas van revisie, zoude kunnen ter executie gelegd worden. Zelfs zyn 'er, die willen, dat, binnen dertig jaaren, *reductie* zou kunnen geëischt worden. Barbof. *loc. Comm. voc. reductie n. 3.* Sande *loc. alleg. def. 3.* De manier van procederen in cas van *reductie* kan derhalven niet zyn, als in cas d' Appel, met het interponeren eener Acte van *Provocatie*; om dat Arbiters geen ordinair Rechtsgebied hebben of oeffenen, en dus ook op eene ordinaire wyze, van derzelve uitspraken, tot een ander Richter, niet kan worden getreden; en gevolglyk zou, door den ordinairen Weg van Rechten, redres van gefustineerd bezwaar in die uitspraak, moeten worden gezogt.]

13. [Officieren gehouden zyn. Conform het *Land-R. van Veluw. dict. loc. et art. Stad-R. van Harderw. 2. d. 14. Cap. Art. 10.*, en dit word door den Wergever geboden, wyl anders sententien van *Arbiters*, die zelve geen *jurisdictie* hebben, geen effect zouden hebben: Moetende voorts de executie geschieden door die Officieren respectivelyk, aan wien dezelve zoude hebben toegeftaan, by aldien de zaak, na den gewoonen weg van Rechten, by het Gericht, waar aan dezelve *sua natura* behoorde, waare afgedaan: Binnen het *territoire* van welk Gericht, wiens plaats de *Arbiters* vertreden hebben, de Compromissoriale uitspraak eigentlyk alleen kragt van gewysde heeft; aangezien eene sententie van hetzelfde Gericht, niet verder, die kragt zoude gehad hebben. Gelyk daarom ook by het *Land-R. van Veluwe dict. Cap. 22. Art. 3.* gestatueerd is, dat de Officier schuldig is de uitspraak, *ter plaatze daar het gebeurd*, onwygerlyk te executeren.
- Om

17. Om reden, dat het alhier aangenomen is, dat het eene Gericht geene sententie van het andere ter executie legt, zonder nieuwe kennismening der zaak. Weshalven dan ook *Compromissoriale* uitspraaken elders ergaan, even zoo min als sententien van Gerichten, by *Requisitoriale* brieven, executie zouden vinden. Vergelyk Schraff. in *Comm. ad Jus Velov. loc. alleg. Art. 18.3. n. 6. & Veluw. Practiz. pag. 249.* Maar wanneer *Arbiters* over zaaken erkend hadden, die aan geen *Compromissoriale* uitspraak mogen gesubmitteerd worden, (waar van hier voor ad Art. 1. n. 6. - 11.) zouden de Officieren de executie niet alleen *mogen*, maar zelfs 19. *moeten* verwygeren. Ook kan een Officier, in andere zaaken, dezelve niet eerder accorderen, dan, na verloop van den tyd, dat de uitspraak kragt van gewysde bekomen heeft; om dat een Officier niet kan weten, of by de Acte van *Compromis* de *reductie* niet is gereserveerd, ten zy Hem zulks, uit de Acte, blyke. In cas 20. van duisterheid of dubbelzinnigheid in de uitspraak der *Arbiters*, zoude de interpretatie daar van aan *Compromissarien* zelfs staan, zoo als de Landschap den 30. October 1706. verstaan heeft, volgens Schraff. in *Cod. Gelr. Zutph.*, op 't woord *Compromis* n. 10.]

[*Als Sententien by de Gerichten* gerwezen. By 't *Land-R. van Veluwe* loc. alleg. staat, *als Sententien diffinitive by den Gerichte* uitgesproken.]

Deer